

Obsah

Klíč k publikaci	
Východiska a principy plánování sociálních služeb v ČR	
Obecná metodika	
Zjišťování zdrojů pro plánování a zajišťování sociálních služeb	M1
Vytváření organizačních struktur v procesu plánování sociálních služeb	M2
Informování a zapojování veřejnosti do procesu plánování sociálních služeb	M3
Popis aktuální sociální situace v obci/regionu	M4
Zjišťování potřeb uživatelů sociálních služeb včetně uživatelských výzkumů	M5
Odstraňování překážek při zapojování účastníků do plánování sociálních služeb	M6
Postup od vize k plánu rozvoje sociálních služeb	M7
Vyhodnocování efektivity plánu sociálních služeb	M8

Obecná metodika

Základní informace o využití metodiky	
Cíl metodiky	Zdůraznit a pomoci si uvědomit klíčové momenty a výstupy procesu plánování sociálních služeb
Řešené otázky	Jaké jsou principy a výstupy komunitního plánování? Jak je zajistit?

Σ

Obsah	strana
1. Východiska	2
2. Obecně o plánování sociálních služeb	2
3. Cyklické a průběžné činnosti	2
4. Milníky v plánovacím procesu	3
4.1 Stanovení a formulace poslání plánování sociálních služeb	3
4.2 Získání politické podpory pro plánování sociálních služeb metodou komunitního plánování	4
4.3 Vytvoření organizační struktury a definování konkrétních kompetencí a odpovědností	4
4.4 Popsání sociální situace v daném území	5
4.5 Stanovení priorit	5
4.6 Zpracování plánu rozvoje sociálních služeb	5
4.7 Monitorování realizace opatření a aktivit	5
4.8 Vyhodnocení	5
5. Postupné kroky a milníky procesu plánování sociálních služeb	6

Zjišťování zdrojů pro plánování a zajišťování sociálních služeb

Základní informace o využití metodiky	
Cíl metodiky	Seznámit se s procesy vedoucími k práci se zdroji – k jejich zjišťování, mapování, zapojování
Období využití	Počátek procesu – mapování V průběhu celého procesu – mapování, zapojování
Řešené otázky	Jaké zdroje můžeme využívat? Proč a v jakých fázích? Jak se zdroji pracovat?

Obsah	strana
1. Východiska	2
2. Mapování zdrojů	2
3. Práce s personálními zdroji	3
3.1 Přímé oslovení	4
3.2 Informační kampaně	4
3.3 Mapování	5
3.4 Vytváření databáze	5
3.5 Posilování spolupráce	6
3.6 Budování odborného zázemí	6
4. Práce s informačními zdroji	6
4.1 Internet	6
4.2 Tisk a další média	7
4.3 Informace pro zastupitele	7
4.4 Informace o potřebách uživatelů a o situaci v daném území	8
4.5 Informace o poskytovaných sociálních službách	8
5. Práce s finančními zdroji	8
6. Doporučení pro práci se zdroji	9
6.1 Vliv velikosti a charakteru území	10

Doporučená literatura

- Berman, E., Bursíková, I., Jefábek, H., Mička, P., Slezáková, V., Voster, M.: Sedm kroků k zapojení veřejnosti. Agora Central Europe, 2002.
- Lenda-Chaloupková, H.: Moje obec, moje město – věc veřejná. Nadace Via, Jihlava 2000.
- Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha 2004.
- Komunitní plánování – věc veřejná. MPSV, 2002.
- Orniaková, P., Rosecký, D.: Komunitní plánování sociálních služeb. CpkP, Plzeň 2003.

Vytváření organizačních struktur v procesu plánování sociálních služeb

Základní informace o využití metodiky

Cíl metodiky	Seznámit se a naučit se dosahovat klíčových kroků vedoucích k vytvoření organizační struktury
Řešené otázky	Proč vytvářet organizační strukturu a na jakých principech? Kdy se jejím vytvářením zabývat? Jak postupovat?

Obsah		strana
1.	Východiska	2
2.	Princip triády – zapojování všech účastníků	2
3.	Modelový příklad vytváření organizačních struktur	3
3.1	KROK 1: Zajištění základních funkcí procesu	3
3.2	KROK 2: Řízení procesu	4
3.3	KROK 3: Doplnění organizační struktury	5
3.4	KROK 4: Zpracování základní listiny	6
4.	Alternativní postupy s ohledem na velikost sídla	7

Doporučená literatura

- Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb. MPSV, 2004.
Komunitní plánování – věc veřejná. MPSV, 2002.

Informování a zapojování veřejnosti do procesu plánování sociálních služeb

Základní informace o využití metodiky

Cíl metodiky	Seznámit se s nástroji vedoucími k zapojování lidí – konkrétní metody, celková strategie
Řešené otázky	Proč bychom měli zapojovat veřejnost? Na základě jakých principů zapojujeme veřejnost? Jaké metody zapojení můžeme použít? Jaký přínos má zapojení veřejnosti? Jak můžeme vyhodnotit efektivní zapojení?

Obsah		strana
1.	Východiska	2
2.	Principy zapojení veřejnosti	2
3.	Čtyři stupně účasti/zapojení veřejnosti	3
3.1	Zajištění přístupu veřejnosti k informacím	3
3.2	Aktivní informování	4
3.3	Konzultace s občany	6
3.4	Spoluúčast veřejnosti při plánování	7
4.	Modelový příklad postupu zapojení veřejnosti krok za krokem	7
4.1	KROK 1: Úvodní informování	7
4.2	KROK 2: Vytvoření pracovních/úkolových týmů a skupin	8
4.3	KROK 3: Vytvoření informačních nástrojů a počátek konzultací s veřejností	8
4.4	KROK 4: Iniciovaná konzultace s veřejností k projednání závěrů z analýz a šetření	9
4.5	KROK 5: Veřejná diskuse k projednání návrhu plánu rozvoje sociálních služeb	9

Doporučená literatura

Berman, E., Bursíková, I., Jeřábek, H., Mička, P., Slezáková, V., Voster, M.: Sedm kroků k zapojení veřejnosti. Agora Central Europe, 2002.
Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha 2004.
Komunitní plánování – věc veřejná. MPSV, 2002.
Oriniaková, P., Rosecký, D.: Komunitní plánování sociálních služeb. CpKP, Plzeň 2003.
Pelcl, P., Rosecký, D., Oriniaková, P.: Zapojení veřejnosti do plánování regionálního rozvoje. CpKP, Přešov 2001.

Popis aktuální sociální situace v obci/regionu

Základní informace o využití metodiky	
Cíl metodiky	Seznámit se s postupy vedoucími k získání popisu aktuální sociální situace v obci/regionu, zejména situace v oblasti sociálních služeb
Řešené otázky	Co má být zjištěno a proč? Jakými metodami? Jakými prostředky? Jaké je využití?

Obsah		strana
1.	Východiska	2
2.	Časový postup	2
3.	Lidské zdroje	3
4.	Vznik zadání	4
5.	Sběr dat a práce s nimi	4
5.1	Základní popis území	5
5.2	Popis vybraných demografických dat	6
5.3	Postup sběru dat	7
5.4	Zpracování sebraných dat	9
5.5	Tvorba přehledu sociálních služeb v obci/regionu	11
5.6	Analýza finančních toků v sociálních službách	12
5.7	Práce se získanými a zpracovanými daty	13

Doporučená literatura	
Matoušek, O. a kol.: Metody a řízení sociální práce (část VI). Portál, Praha 2003.	
Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb. MPSV, 2004.	
Komunitní plánování – věc veřejná. MPSV, 2002.	
Oriniaková, P., Rosecký, D.: Komunitní plánování sociálních služeb. CpkP, Plzeň 2003.	

Zjišťování potřeb uživatelů sociálních služeb včetně uživatelských výzkumů

Základní informace o využití metodiky	
Cíl metodiky	Seznámit se s nástroji vedoucími ke kvalitnímu shromáždění dat, jejich zpracování a interpretaci v souvislosti s potřebami uživatelů
Řešené otázky	Jak efektivně sbírat data? Jak spolupracovat s odborníky? Co od sběru dat očekávat? Jak data využít?

Obsah		strana
1.	Východiska	3
2.	Příprava zjišťování	3
2.1	KROK 1: Vymezení cílů a hlavních úkolů	3
2.2	KROK 2: Stanovení místa, prostoru	5
2.3	KROK 3: Zpracování časového harmonogramu	5
2.4	KROK 4: Stanovení metodiky	5
2.5	KROK 5: Zpracování rámcové rozvahy využití pracovních kapacit	5
2.6	KROK 6: Vymezení potřebných finančních prostředků	7
3.	Metody zjišťování	7
3.1	Metoda hodnocení stávajících programů	8
3.2	Metoda tzv. „klíčových informantů“	8
3.3	Veřejné setkání	8
3.4	Řízený skupinový rozhovor	8
3.5	Případová studie	9
3.6	Studium písemných pramenů	9
3.7	Rozhovor	10
3.8	Dotazník	11
4.	Zpracování výsledků zjišťování	12
5.	Závěrečná prezentace a závěrečná zpráva o zjišťování	12
6.	Zjišťování vedená uživateli služeb	13

Odstraňování překážek při zapojování účastníků do plánování sociálních služeb

Základní informace o využití metodiky	
Cíl metodiky	Seznámit se s metodami vedoucími k překonávání specifických překážek a v konečném důsledku k zapojování účastníků do plánování sociálních služeb
Řešené otázky	Na jaké překážky je potřeba se zaměřit? Jak nastavit komunikaci s potenciálními účastníky? Kdo se může stát klíčovým spolupracovníkem a jak jej získat?

Obsah		strana
1.	Východiska	2
1.1	Překážky při zapojování	2
1.2	Kategorie zapojovaných osob	3
2.	Úvodní analýza prostředí a území	4
3.	Hledání klíčových spolupracovníků	5
4.	Kontaktování vybraných osob	6
4.1	Komunikace s lidmi s postižením	7
4.2	Komunikace se sociálně vyloučenou populací	8
4.3	Komunikace s lidmi diskriminovanými na základě jejich fyzického vzhledu	9
4.4	Komunikace s cizinci	9
4.5	Kontakt s lidmi v nepříznivých sociálních podmínkách	10
5.	Předávání informací	10
6.	Zjišťování potřeb, názorů a zapojování vybraných osob	12
6.1	Přímý kontakt	12
6.2	Alternativní způsoby	12
6.3	Práce se sociálně vyloučenou populací	13
6.4	Práce s cizinci	13
6.5	Práce s většinovou společností	14
6.6	Důležitost zapojení do realizace plánů	14
7.	Odstraňování překážek při setkáváních	15

Doporučená literatura a zdroje
Hladílek, M. – Jenší, J.: Příručka psychopeda (text pro osobní asistenty mentálně postižených). SPMP Pelhřimov se sídlem v Černovicích, Pelhřimov 1997.
Švarcová, I.: Mentální retardace. Portál, Praha 2001.
Švarcová, I.: Základní otázky psychopedie (text pro osobní asistenty mentálně postižených). SPMP Pelhřimov se sídlem v Černovicích, Pelhřimov 1997.
Čermáková, K. – Johnová, M. (uspořádání): Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe. Průvodce poskytovatele. MPSV, Praha 2002.
Desatero kontaktu s osobami se zdravotním postižením. Dostupné z: < http://www.kr-olomoucky.cz/NR/rdonlyres/D0E1D590-9557-4643-AE69-421C4B9932A8/0/Desatero_kontaktu_s_osobami_se_zdravotnim_postizenim.pdf >
www.helpnet.cz

Postup od vize k plánu rozvoje sociálních služeb

Základní informace o využití metodiky	
Cíl metodiky	Seznámit se s metodami plánování vedoucími postupnými kroky k plánu sociálního systému vašeho regionu
Řešené otázky	Co je podstatou plánování? Jaké metody můžeme použít při řešení jednotlivých etap plánování?

Obsah		strana
1.	Východiska	2
2.	Otázka 1: Kde jsme?	2
2.1	SWOT analýza	2
3.	Otázka 2: Kam chceme?	3
3.1	Vytváření vize	4
4.	Otázka 3: Jak se tam dostaneme?	4

Doporučená literatura
Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha 2004.
Komunitní plánování – věc veřejná, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha 2002.
Rosecký, D., Oriniaková, P.: Komunitní plánování sociálních služeb, CpKP ČR, Plzeň 2003.

Vyhodnocování efektivity plánu sociálních služeb

Základní informace o využití metodiky	
Cíl metodiky	Seznámit se s metodami vedoucími k nastavení efektivního systému hodnocení plánu sociálních služeb
Řešené otázky	Jak nastavit systém monitorování a hodnocení plánu sociálních služeb?

Obsah		strana
1.	Východiska	2
1.1	Základní úrovně monitorování a vyhodnocování	2
2.	Monitorování a vyhodnocování naplánovaných aktivit	3
2.1	KROK 1: Příprava systému	3
2.2	KROK 2: Zřízení monitorovacího týmu	4
2.3	KROK 3: Organizace monitorovacího týmu	4
2.4	KROK 4: Zpracování plánu monitorování	5
2.5	KROK 5: Monitorování a vyhodnocování	12
2.6	KROK 6: Zohlednění dopadů důležitých a neočekávaných okolností na plnění naplánovaných úkolů ¹	13
2.7	KROK 7: Zlepšování – využití získaných zkušeností pro další plánovací období	14
3.	Alternativní postupy zohledňující velikost a charakter území	15

1 Účelem kroku 6 není předvídat, co všechno může změnu takového rozsahu způsobit, to patří do analýzy rizik, která je v předchozích krocích doporučována a sama o sobě generuje scénáře dopadů a alternativní řešení různých okolností, čímž počet opravdu neočekávaných okolností do jisté míry eliminuje.